

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 22.

Onsdagen den 16 februari.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice tal-
mannen.

§ 1.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 52, angående beredande av medel till bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen; och yttrade därvid

*Vid remiss av
propositionen
nr 52.*

Herr Adelswärd: Herr talman, mina herrar! Det är säkerligen med oblandad tillfredsställelse, som riksdagen nu mottagit Kungl. Maj:ts proposition rörande anvisning av medel för täckande av neutralitetskostnaderna. En sådan kungl. proposition var säkerligen av riksdagen väntad redan vid dess öppnande, och förvåningen har utan tvivel varit stor hos de flesta riksdagsmän över att denna proposition icke redan kort efter remissdebatten och på grund av de uttalanden, som vid densamma ägde rum, var att finna på riksdagens bord. Framställning härutinnan föreligger emellertid nu i den kungl. proposition, nr 52, som i dag skall remitteras till statsutskottet.

Då detta sker, tillåter jag mig erinra om önskvärdheten, för att icke säga nödvändigheten av, att denna proposition erhåller en skyndsam behandling. Intill dess riksdagen hunnit fatta sitt beslut, måste nämligen alltjämt för mobiliserings- och neutralitetsvaktens kostnader snart sagt dagligen utanordningar av förskott äga rum, vilka utanordningar ske utan föregående beslut eller bemyndigande från riksdagens sida. Det bemyndigande, som genom riksdagens skrivelse vid slutet av förra årets riksdag lämnades Kungl. Maj:t, kan ju icke anses ha någon giltighet längre än till sammanträdet av innevarande riksdag eller kanske snarare till slutet av föregående kalenderår. Enligt mitt förmenande finnes i gällande lag eller författning icke något stöd för Kungl. Maj:ts rätt att utan riksdagens hörande göra de utanordningar av förskott, varom nu är fråga; och icke heller

Vid remiss av
propositionen
nr 52.
(Forts.)

torde därför kunna åberopas någon praxis. Det synes mig därför vara synnerligen angeläget, att Kungl. Maj:t, så fort ske kan, erhåller det nu begärda bemyndigandet, på det att det inkonstitutionella förfarande, som eljest alltjämt måste äga rum, måtte snarast möjligt kunna upphöra.

Vidare saknas i propositionen den i visst avseende viktigaste delen, nämligen de kostnadsberäkningar, på vilka beloppets storlek skall grunda sig. Det ställes i propositionen i utsikt, att dessa snart skola kunna föreläggas riksdagen. Ett uppskjutande av frågans avgörande i avvaktan på dessa kostnadsförslag skulle dock vålla en tidsutdräkt, som enligt min mening bör undvikas. Jag hemställer därför, huruvida icke statsutskottet skulle finna lämpligt att omedelbart behandla ärendet i det skick det nu föreligger för att framdeles, sedan de väntade kostnadsberäkningarna hunnit behandlas, återkomma till riksdagen med förnyat förslag i ämnet, med de ändringar, som av dessa kostnadsberäkningar möjligen kunna föranledas.

Jag begagnar tillfället att samtidigt göra en hemställan hos statsutskottet, att det må söka utreda frågan om vad egentligen skall förstås med »omhänderhavande medel» och även ge direktiv för, huru de medel, som nu begäras till utanordnande, skulle kunna anskaffas.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition jämte det i anledning av densamma inom kammaren nu avgivna yttrandet till statsutskottet.

Härefter föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts nedannämnda propositioner; och remitterades därvid:

till statsutskottet propositionen, nr 44, angående indragning av de biskoparna anslagna präbenden; samt

till jordbruksutskottet propositionen, nr 45, angående försäljning av mark från kyrkoherde- och klockarboställena i Lyrestads församling.

§ 2.

Bevillningsutskottets härpå föredragna betänkanden nr 3 och 4 bordlades åter.

§ 3.

Vid härefter skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av riksdagens revisorers framställning om ändrad lydelse av instruktionen för riksdagens revisorer vid riksbankens avdelningskontor i orterna blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 4.

Till avgörande förelåg nu lagutskottets utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot jakt å sön- och helgdag. *Ang. förbud mot jakt å sön- och helgdag.*

Till lagutskottet hade hänvisats en i andra kammaren av herrar Åkerlindh, Svensson i Torlarp och Eurén väckt motion, nr 49, däri motionärerna hemställt, att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att utredning måtte ske samt förslag för riksdagen framläggas angående förbud mot jakt på sön- och helgdag.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, yttrade

Herr Åkerlindh: Herr vice talman! Då lagutskottet enhälligt avslagit förevarande motion, tilltror jag mig icke kunna i något avseende inverka på kammaren för ett bifall till vår motion, men jag tror mig dock böra upptaga till betraktande åtskilliga synpunkter, som lagutskottet har anlagt på motionen.

Jag får för det första tacka, för att utskottet välvilligt behandlat motionen och för utskottets medgivande, »att åtskilliga missförhållanden i detta avseende förekomma, och att det vore önskligt, om något kunde åtgöras för att undanröja desamma». Men sedan säger utskottet: »Däremot kan utskottet ej biträda det av motionärerna förordade botemedlet eller förbud för jakt på sön- och helgdag. En sådan åtgärd skulle alltför mycket råka i strid med allmänhetens vanor, behov och föreställningssätt.» Här åberopar lagutskottet, att det finns allmänhetens vanor, behov och föreställningssätt, som skulle lägga hinder i vägen för ett bifall till motionen. Att det finnes åtskilliga vanor, som strida mot ett borttagande av söndagsjakten, det har man reda på, men det är i alla fall ett faktum, att denna söndagsjakt är något, som strider mot det bättre rättsmedvetandet och mot de lagar och förhållanden, varunder vi leva såsom ett kristet folk.

Dessa söndagsjakter komma också den ena gången efter den andra med tydliga bevis på, hur illa det är ställt. Det är nämligen många i städerna, som begiva sig ut på landsbygden för att jaga under söndagarna. De hålla hundar, och de leva huvudsakligast för den sporten — de hålla det nämligen för en särskild sport att jaga — men denna sport utfaller mängen gång mycket illa. I detta avseende måste jag påpeka ett fall, som hände i en värmländsk stad förliden höst. Jag kände där en ung man, som brukade vara ute och jaga på söndagarna både i den ena socknen och i den andra. Efter dylika jakter, som han bedrev den ena gången efter den andra, förekom det alltid stämningar och mål inför rätta, det var harmål och hundmål;

Ang. förbud
mot jakt å söndag
och helgdag.
(Forts.)

ibland processades om harar, som han skjutit, och ibland om hundar, som han skjutit för andra eller andra för honom. Nu brukar det också tillgå så vid dylika tillfällen, att dessa herrar ifrån städerna ha med sig spritdrycker till landsbygden. En sådan där jakt skall nämligen göras till en riktigt festdag.

Det är alltid någon person, som man vidtalat och som upp-låtit sina jaktmarker. Till honom kommer man, och man har då med sig spritvaror, och sedan festas det där på stället, så att man icke riktigt vet, var man är hemma, och sålunda om-töcknad till både ögon och förstånd skall man sedan ge sig ut att jaga. Men redan innan man är framme vid jaktstället och jakten skall taga sin början, släpper man hundarna lösa, och de få söka och driva hela tiden både på den tillåtna marken och på alla andra bredvidliggande marker — det är ingen fråga om den saken. Sedan man alltså först festat, beger man sig ut, och då skall det bli skjuta av. Det har nu vid dylika tillfällen hänt, att när det t. ex. varit fråga om älgjakt, har man icke endast skjutit älgen, utan man har även skjutit gråa kor och även människor ha kommit illa ut. Den unge man, som jag nyss talade om, gav sig också ut på jakt, och han skulle då på samma sätt festa och jaga. Han gav sig i väg en söndagsmorgon och skulle därvid över en sjö för att komma till en vän, som hade jaktmarker. På kvällen fann man farkosten, och i den lågo bössan och hatten tillika med en tom literbutelj, men man-nen var i sjön, och änkan sitter där nu med barn i fattiga om-ständigheter. Detta är icke det enda exemplet på, hur det är i detta hänseende, utan många andra dylika exempel skulle kunna framdragas.

Jag vill även påpeka, att det är just de mindre hemmans-ägarne, som i detta fall få sitta emellan i fråga om jaktvärden på deras marker. Resultatet blir detta, att villebrådet minskas undan för undan. De, som ha större marker, släppa lös sina hundar, och dessa få sedan driva över alla möjliga marker. När sedan de mindre hemmansägarne komma och vilja skjuta villebrådet på sina egna marker, är detta redan bortskjutet av de andra.

Sedan har denna sak även en annan sida, och det är, om man ser den ur söndagshelgens synpunkt. Det är ju ett mycket talande bevis på, att vi kommit på dekadans, då det bedrivs dylika söndagsjakter. Dessa äro stridande mot ett kristet folks känslor och begrepp. Då Gud gav judarne lagen och sade: »Tänk på, att du helgar vilodagen», så inbegrep icke Gud däri, att det skulle vara några söndagsjakter. Jag tycker, att icke endast i denna fråga, utan även i flera andra, som ligga denna mycket nära, borde det vara på tiden, att det göres något för att värna söndagshelgens och få den sådan, att vi kunna framträda som ett kristet folk.

Då jag emellertid icke ser någon utsikt att nu få igenom det föreliggande förslaget, får jag väl nöja mig med lagutskot-

tets beslut. Frågan är ju dock av stor vikt, och lagutskottet har även här talat om »andra vägar» för de påpekade olägenheternas avhjälpande, och vi få väl därför återkomma med vår motion. I varje fall anser jag mig nu oförhindrad att yrka bifall till densamma.

*Ang. förbud
mot jakt å sön-
och helgdag.
(Forts.)*

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall för min del be att få yrka bifall till lagutskottets förevarande utlåtande. Lagutskottet har ju, såsom också den föregående ärade talaren nyss framhöll, i det hela visat sig rätt välvilligt mot den framställning, som här gjorts. Lagutskottet erkänner, att det finnes en okynnesjakt och att den jakten kanske oftast bedrives om söndagarna. Jag tar för givet, att utskottet icke heller är emot, att rimliga åtgärder, som kunna vidtagas i och för vilodagens hållande i helgd och arbetets nedläggande på den dagen inom skåliga och rimliga gränser komma till stånd. Lagutskottet har dock icke kunnat gå med på motionärernas yrkande, att förbud måtte meddelas för jakt om söndagar.

Den motionär, som nyss hade ordet, talade särskilt om huru många söndagsjägare det var, som från städerna begåvo sig ut på landet och där foro fram på ett olämpligt sätt. Ja, det torde nog vara så, att det emellanåt förhåller sig på det sättet, liksom att det även förekommer åtskilligt missbruk i avseende å rusdrycksförtäring o. d. under söndagsjakter. Jag tror dock, att i det stora hela taget den gamla seden, att taga »slaktsupar», är förbi. Jag tror också, att man icke får skylla på stadsborna allena allt det missbruk, som i detta fall tilläventyrs förekommer på vissa orter vid jakter å sön- och helgdagar.

Det förhåller sig nog för övrigt också på det sättet, att de mindre hemmansägare, som strängt hålla på sin jakträtt, icke alltid äro i tillfälle att om vardagarna ägna sig åt jakt. Och jakten är för dem icke blott ett nöje, utan också ett bidrag till deras uppehälle, och på samma sätt är det nog för åtskilliga andra jaktidkare.

Jag tror således, att man icke har någon anledning att nu gå med på ett förbud av den art, som motionärerna här föreslagit. Jag håller även före, att deras uppgift om, att villebrådstillgången i allmänhet har avtagit i vårt land, är en »sanning med modifikation».

Såsom motionärerna nu lagt frågan, skall jag, herr vice talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter av herr vice talmannen framställda propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 5.

Härefter föredrogos vart för sig lagutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän; samt

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 6.

Interpellation.

Ordet lämnades nu på begäran till

Herr Rydén i Malmö, som anförde: Herr talman, mina herrar! En av de väsentligaste anledningarna till dyrtiden är de höga frakterna till sjöss. Särskilt under de senaste månaderna har i detta avseende förekommit en våldsam stegring, som ännu ej synes ha nått sin kulmen. Till belysande av frakstegringarna må anföras följande siffror, avseende frakter från sådana transoceanala land eller orter, från vilka vårt land importerar spannmål eller fodermedel i större utsträckning. Under rubriken »normal frakt» innefattar jag en medelfrakt före kriget med god vinstchance och under förutsättning, att fartyget gått barlastat ut till ilastningsplatsen. Under rubriken »dagens frakt» återgiver jag fraktsatserna, sådana de i går offererades av svenska skeppsmäklare. Fraktpriserna har jag, med hänsyn till kursskillnaden mellan tiden före kriget och det närvarande, utfört i svenska kronor. Sammanställningen giver följande resultat:

	Normal frakt.	Dagens frakt.
Nordamerikas Förenta stater		
—Västkusten	c:a 3 kr. per quarter	19 kr. pr quarter
utgörande » 13 » » ton		81 » » ton.
Savannah eller Charlestown		
—Västkusten	» 15 » » »	85—90 » » »
Mexikanska golfen—Väst-		
kusten	» 15 » » »	90 » » »
La Plata—Västkusten . . .	» 16 » » »	130 » » »

Frakstegringarna äro oerhörda, ej blott procentuellt, utan även absolut taget. På varje säck majs från norra Amerika har lantbrukaren att betala en merfrakt av 6—7 kronor. På varje 100 kg. oljekakor, som hitföras från Nordamerikas sydsta-

ter, lägges en extra fraktskatt av kronor 7—7,50, och varje säck spannmål, som hitföres från La Plata, fördyras med 10—11 kronor genom de höga sjöfrakterna. Interpellation.
(Forts.)

Naturligtvis erkänner jag obetingat, att någon del av de ökade frakterna är ofrånkomlig på grund av krigsrisk, höjda kolpriser, längre resetid o. s. v. Men dessa förhållanden motiverar endast en mindre del av frakstegringarna. Den alldeles överväldigande delen av merfrakterna är en ren krigsvinst, exempellöst oskäligen, som fartygsägarna stoppa i sin ficka. Varanda människa i detta land, som förbrukar importerade livsmedel, varje bonde, som utfordrar sina kreatur med kraftfoder, brandskattas av redarne, i främsta rummet givetvis av ägarne till fartyg, som gå i transatlantisk sjöfart.

De oskäligen höga frakterna måste ingiva stora bekymmer för hela vår livsmedelsmarknad. Givetvis ligger fara för att brödpri- serna måste gå upp avsevärt, därest det allmänna ej skall vidkän- nas kostnaderna för de höjda priserna å importerad spannmål. Men vida farligare blir situationen med hänsyn till den här i landet producerade spannmålen, därest ej prisstegringarna å im- porterade fodermedel hejdas. När priserna å majs komma upp nära eller till de nu bestående maximipriserna å råg och vete och priserna å kraftfoder rent av överstiga nyssnämnda maximipriser, då är den inhemska brödsäden hotad att konsumeras av kreatu- ren i stället för av människorna.

Regeringen har i sin hand maktmedel att reglera kostna- derna för hemfraktning av landets behov av livsmedel och foder- medel. Maximiprislagens 4 § kan användas för reglering av sjö- frakterna, eventuellt för tvångsförhyrande eller expropriation av nödigt tonnage. Jag föreställer mig att en regering, som vill, med dessa vapen i sin hand kan förmå rederinäringens män att till skäligen låga priser hemföra vad landet behöver av livsmedel och fodermedel. Alldeles speciellt bör det framstå som en gärd av *fosterländsk plikt* för de rederier, som åtnjutit statssubventioner och rederilån, att i en brydsam tid utan oskäligen vinst frakta hem vad landet behöver i nu berörda avseenden.

Med hänsyn till det här anförda utbeder jag mig kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartemen- tet få framställa följande spörsmål:

Kan det förväntas att regeringen vidtager snara och kraftiga åtgärder för att till skäligen lågt pris få för landet behövligen livs- medel och fodermedel hemfraktade?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 7.

Avgåvos två nya motioner i anledning av Kungl. Maj:ts pro- position, nr 32, med förslag till lag om skyddskoppypning, näm- ligen:

nr 228, av herrar *Vennersten* och *Eriksson* i Grängesberg; samt nr 229, av herr *Thore*.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 8.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser i anledning av riksdagens revisorers framställning om ändrad lydelse av instruktionen för riksdagens revisorer vid riksbankens avdelningskontor i orterna, nämligen

dels till Konungen, nr 15,

dels ock till fullmäktige i riksbanken, nr 16.

Vidare anmälades och godkändes lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 17, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor.

§ 9.

Till bordläggning anmälades riksdagens revisorers berättelse om den år 1915 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1914.

Sedan härefter till bordläggning jämväl anmälts statsutskottets memorial, nr 11, i anledning av remiss från andra kammaren av en utav herr C. A. T. Widlund väckt motion, begärdes ordet av

Herr Widlund, som yttrade: Herr vice talman! Med anledning av statsutskottets beslut kan det tänkas att meningsskiljaktighet uppstår mellan kammarens värderade talman och någon eller några av kammarens ledamöter. Då jag icke på något sätt vill medverka eller giva anledning till en sådan konflikt, vill jag redan nu säga, att jag ämnar i vederbörlig tid och ordning inför kammaren begära att få återtaga motionen.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Persson</i> i Fritorp	under 5 dagar fr. o. m. den 19 febr.,
» <i>Pettersson</i> i Vrätsered	» 10 » » » 21 »
» <i>Rehn</i>	» 10 » » » 22 »
» <i>Ericson</i> i Funäsdalen	» 12 » » » 18 »
» <i>Julin</i>	» 6 » » » 18 »

herr <i>Bäckström</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 19 febr.,
» <i>Akerman</i>	» 2 » » » 18 »
» <i>Svensson i Eskilstuna</i>	» 12 » » » 17 »
» <i>Vahlquist</i>	» 3 » » » 19 » och
» <i>Jonsson i Gumboda</i>	» 8 » » » 22 » .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,35 e. m.

In fidem
Per Cronvall.